

Van slavernij tot het kinderfeest.

De zomer is nu bezig maar zal uiteindelijk ook weer voorbij zijn en dan wordt het weer tijd voor.... Jazeker de Zwarte Pieten Discussie. Kan bijna niet wachten.

Dan wordt de vraag weer gesteld ben jij voor of tegen Zwarte Piet. Of voor sommige ben jij voor of tegen de Nederlandse Cultuur. En hoe sta jij dan tegen over slavernij. En biedt jij wel jouw excuses aan voor de slavernij, want zoals we inmiddels weten zijn de blanken verantwoordelijk voor de slavernij, en ik bedoel natuurlijk de blanke mannen. Met de slavernij bedoelen ze de Trans Atlantische Slavenroute, om even duidelijk te zijn. Wij als blanke mannen moeten dan ook ons excuses aanbieden voor deze inderdaad inktzwarte bladzijde uit de geschiedenis. Slavernij in welke vorm dan ook en wanneer het zich af speelde dan ook is verwerpelijik maar mijn excuses er voor aanbieden, nee. Voor wie er op zit te wachten, helaas.

Voor mijn eigen daden wil ik graag mijn excuses aanbieden waar nodig maar dan ook alleen voor mijn eigen daden. En het klinkt misschien wat kinderachtig maar ik ben nooit van mijn leven slavenhouder geweest, en nogmaals alleen excuses voor mijn eigen daden.

Maar terug naar het verhaal. De slavernij is al zo oud als de mensheid. De Romeinen veroverde steden in hun omgeving en namen de mannen en vrouwen mee als slaaf. De Vikingen namen slaven mee naar hun land. De Zweden trokken de Baltische staten door op jacht naar slaven. Maar niet alleen in Europa. In Azië werden Koreanen tot slaaf gemaakt door de Chinezen en de Japanners. De Mongolen onder leiding van de grote Khan trokken in alle richtingen op en zaaide dood en verderf maar namen ook mensen gevangen om als slaaf te dienen of te verkopen. Ook in Afrika was het normaal om overwonnen vijanden als slaaf te gebruiken.

Het niet veel te maken met racisme maar met een misplaatst superioriteits gevoel van de overwinnaars. De verliezer werd geknecht, en soms letterlijk. Soms waren het niet meer dan burens. Amper te onderscheiden van de overwinnaars. Zo lang er mensen zijn die andere overwinnen zijn er slaven geweest. En op elk continent. Racisme is niet de oorzaak geweest van slavernij en slavernij niet de oorzaak van racisme. Ze gaan helaas wel redelijk vaak hand in hand maar nogmaals de een is niet de oorzaak van de ander.

Pas toen de Europeanen rijker werden en grotere schepen bouwde konden ze langere reizen ondernemen en andere volken ontdekken en overwinnen. Landen veroveren ter meerdere eer en glorie van hun koningen. Spanje en Portugal voorop en Engeland, Frankrijk en onder andere Nederland er vlak achter aan. Landen en gebieden veroveren om rijkdommen te vergaren en handel te drijven. Nieuw land bewonen en bewerken. Er vooral voor dat laatste was arbeid nodig. Meer dan het moederland kon leveren.

Gelukkig was daar de paus, paus Nicolaas V (15 november 1397 – 24 maart 1455). Volgens de paus was het blanke ras superieur aan alle andere rassen en daarom de natuurlijke meester over alles, de bul van Dum Diversas stelde dat gelovige ongelovige tot slaaf mochten maken. Wij de blanke gelovige mens waren de baas over al het leven. Dieren en planten en andere mensen rassen. Een legitieme reden om van slavernij een uitstekend verdien model te maken. Het werd een normaal gevonden grondstof zoals specerijen en rubber. Een huishoud product zoals het al was in de Romeinse tijd, maar dan op grotere schaal.

De Europeanen trokken langs de kust van Afrika nadat ze eerst de oorspronkelijke bewoners van het nieuwe continent, Noord, Midden en Zuid Amerika, hadden geprobeerd als slaven te werk te zetten en in Azië hadden getracht gratis arbeidskrachten te ronselen om daar de nodige slaven van vandaan te halen. Dit mislukte en dus trok men naar Afrika, een donker en onbekend continent vol sterke mensen. Echter er was direct een probleem. Hoe moesten ze mensen gaan vangen in een continent

waar het te gevaarlijk was met al die wilde dieren. En al die verschrikkelijke ziektes. Er was een grotere kans dat een Europeaan malaria “ving” dan een potentiële slaaf.

De Europeanen bleven liever aan de kust en bouwde daar forten, niet zo zeer om zich te verdedigen tegen de lokale bevolking maar meer tegen andere Europeanen. Handel moest beschermd worden. Maar hoe kwamen ze dan aan de benodigde slaven.

Gelukkig waren er volkeren die wel bekend waren in het gebied en graag wilde meewerken in het vangen van de potentiële slaven, Ze deden dat al ruim voor de komst van de Europeanen alleen de frequentie van vangen ging om hoog. Maar met meer slaven vangen ging ook het inkomen omhoog. Een win win situatie. Vooral de Ashanti waren zeer bedreven in en werden mede daardoor een nog machtigere en rijker volk. Maar ook in Oost Afrika waren sommige bedreven in het vangen van mensen dan andere, de Abasseinen bijvoorbeeld bleven tot in de twintigste eeuw mensen vangen die door de Arabieren als slaaf werden verkocht. De Arabieren die tot op de dag van vandaag slaven houden. Wij gaan straks een Wereld Kampioenschap voetbal houden in Qatar in stadions die gebouwd zijn door slaven. Ja wij houden deze ellende wel in stand.

Maar goed excuses aanbieden. Maar dan komt bij mij de vraag direct op wie moet er aan wie excuses aanbieden. De Ashanti aan de mensen die zij ving en doorverkochten aan de Spanjaarden, Engelsen en Nederlanders. De Abasseinen aan de gevangenen, de Arabieren aan de mensen die zij tot op de dag van vandaag naar Qatar halen om daar tegen een hongerloon te werken onder erbarmelijke omstandigheden. Wij die mee doen omdat de FIFA een toernooi toe heeft gegeven aan een land dat de mensenrechten stelselmatig schend.

Of nog verder terug. De Denen, Noren en Zweden aan de inwoners van west Europa en de Baltische staten. De Berbers aan de nabestaande van de zeelieden die zij als slaaf hielden en verkochten. De Sioux die Pawnee als slaaf hielden of misschien wel anders om. De Mongolen aan de door hun overwonnen volkeren, de Chinezen en Japanners aan de Koreanen.

Wie aan wie, en waar trekken we de grens of moeten de Italianen excuses aanbieden voor de gruwelijke gevechten die slaven moesten aangaan in het Colosseum in Rome tijdens de Romeinse tijd. De Egyptenaren die de Joden als slaaf hielden, of later de Joden die de Filistijnen als slaaf hielden. De vraag wie biedt excuses aan en aan wie dient eerst beantwoord te worden. En complex verhaal waarbij mythe en waarheid vaak door elkaar lopen en de een niet wil weten van de eigen ellende in hun geschiedenis maar wel wil wijzen op de historische ellende van een ander.

In Zuid Afrika moest er gesproken worden over de Apartheid, een Nederlands woord trouwens, om de ellende achter zich te laten. En dat is gelukt. Er is een schuldvraag geweest en daar heeft de bevolking over gesproken zonder te veroordelen.

Erkennen van het probleem en kijken hoe verder te gaan zonder iemand het gevoel te geven minder te zijn dan de ander. Het probleem bespreekbaar maken zonder met het vingertje te wijzen kan alleen dan als we met zijn allen er voor zorgen dat zoiets verwerpelijks nooit meer kan gebeuren.

En dat brengt mij tot Sinterklaas.

Een traditie zie zijn oorsprong vindt in de katholieke kerk. Een bisschop eren die een aantal goede daden heeft verricht en daardoor geëerd moet worden. Laten we eens kijken naar die oorsprong. Als we er vanuit gaan dat de Bisschop van Myra de grondlegger is van het hele Sinterklaas verhaal.

De Bisschop van Myra leefde in de vierde eeuw, waarschijnlijk geboren rond 280 en gestorven op 6 december 342. We vieren dus zijn sterfdag en niet zijn verjaardag. Het lied Sinterklaas is jarig kan direct de prullenbak in. Heilige worden vaker geëerd op hun sterfdag omdat die wel bekend is en hun geboortedag vaak niet. Ze worden meestal niet als heilige geboren.

In het huidige Sinterklaas verhaal zitten een aantal aspecten die aan Nicolaas van Myra worden toegeschreven. Het begint met zijn naam. Nicolaas werd Sint Nicolaas en later Sinterklaas. Hij zou een aantal arme vrouwen een bruidsschat hebben gegeven door goudstukken door hun raam te gooien. Dit werd soepgoed in plaats van goud, anders werd het wel een heel duur feest. De Bisschop vermenigvuldigde zakken graan om de bevolking van Myra te redden van de hongerdood. Nu wordt er nog steeds eten gegeven op het feest, speculaaskoeken, taai taai, pepernoten en noem maar op. De Bisschop zou schepen uit de storm gered hebben door de zee te kalmeren en een kind hebben gered dat in een tobbe boven het vuur stond. De moeder was naar de mis gegaan. Hij zou mensen hebben gered van de dood en doden zelfs tot leven terug hebben gebracht. Als baby kom hij al staan met zijn armen naar de hemel gericht.

De overblijfselen werden van Myra overgebracht naar Bari wat toen der tijd Spaans bezit was. Ook werden er sinaasappels en mandarijnen uitgedeeld op zijn sterfdag en die zou hij uit Spanje hebben meegenomen. Een vage connectie met Spanje werd zou gecreëerd.

Een duidelijke link tussen Sinterklaas en Zwarte Piet wordt niet gegeven in het leven van deze Bisschop. Het verhaal zou zijn dat hij drie Moren heeft bevrijdt uit de slavernij en dat deze uit dankbaarheid voor hem kwamen te werken, al dan niet in loondienst. Maar nogmaals een duidelijk bewijs is er niet, er is wel een soort gelijk verhaal maar dat ging over een andere Bisschop. In het verleden heeft de goed heilig man een helper gekregen in de vorm van een Moor. Vlak na de oorlog, de Canadezen waren nog in het land, kreeg Sinterklaas ineens een aantal helpers en allemaal zwart. En het aantal Zwarte Pieten is sinds dien niet afgenomen maar eerder toegenomen. Waren het er in de jaren vijftig en zestig nog drie nu zijn ze bijna niet meer te tellen.

We kunnen wel stellen dat de commercie er met het van oorsprong kinderfeest vandoor is gegaan en dat het nu de spuigaten uit loopt. Zwarte Pieten krijgen een steeds meer en meer aanwezige rol en worden steeds meer een karikatuur om het entertainment niveau te verhogen. En dat we daar tegen in geweer komen lijkt mij niet meer dan logisch. Mensen weg zetten als karikatuur is altijd al een reden geweest, en moet het nog steeds zijn, om goed te kijken naar de functionaliteit, en die is vaak niet aanwezig. Zodra een bevolkingsgroep wordt neergezet als typetje meten alarmbellen afgaan en het fatsoen het overnemen. Helaas leert het verleden dat wij niet snel genoeg reageren op deze alarmen. We lachen het eerst weg zonder te beseffen wat een schade het kan aanrichten. Wijs op het gebrek aan functionaliteit van de karikatuur zonder direct te beginnen over racisme, want net als bij de slavernij heeft het gebruiken van een Zwarte Piet geen racistische grondslag.

Sinterklaas had vroeger een heel ander karakter trouwens. Hij werd ingezet als boeman. Als een kind niet luisterde dan werd hij bedreigd met een pak slaag of een meevoeren in de zak van Sinterklaas.